

Oponentský posudek diplomové práce Anny Pavlíčkové „Náročné kamenické prvky v Parlářovské dílně v evropském kontextu“

Téma diplomové práce Anny Pavlíčkové je bezesporu zajímavé, a přestože podobně zaměřené studie byly publikovány již několikrát, je stále aktuální. Nejde však v žádném případě o téma jednoduché. Otázka, nakolik náročné prvky architektonického členění nebo inovativní formy detailů mohly být dílem architekta zkoumané stavby nebo byly převzaty odjinud, zaměstnává historiky umění poměrně dlouho. Přitom ve většině případů je prakticky nemožné dospět k jednoznačnému závěru a výsledky zůstávají v rovině hypotéz založených na porovnání s dalšími stavbami.

Diplomová práce má logickou a přehlednou strukturu. V první kapitole (Stručný přehled literatury) uvádí diplomantka výběr publikací a článků, zaměřených především na klenební konstrukce gotických katedrál obecně a na klenby katedrál sv. Víta zvláště, dále výběr z literatury zabývající se stavebními technologiemi a organizací stavebních hutí ve středověku a – což je pro její práci nejpodstatnější – díla autorů, kteří se věnovali problematice svatovítské sakristie, visutých svorníků, slohu obou pražských stavitelů 14. století a hledání možných vzorů pro pozoruhodné detaily, především visuté svorníky. Jak sama uvádí, nejde o vyčerpávající přehled; prakticky všechny důležité tituly k tématu zde však zmíněny jsou. Doplnit by bylo třeba publikaci Die Baukunst Peter Parlers (její autor Marc Carel Schurr je sice v textu práce na str. 28 a v poznámce 233 zmíněn, ve výčtu literatury však chybí), zpřesnění by si zasloužily citace prací Jana Muka (dvakrát uveden s nesprávným křestním jménem) a publikace Petr Parlář. Svatovítská katedrála 1356-1399, která je dílem kolektivu autorů; např. pasáž o sakristii pochází z pera Kláry Benešovské, postřehy z týdních účtů z pera Ivo Hlobila.

Druhá kapitola (Katedrální huť) obsahuje obecněji pojatý text čerpající zejména ze zpracování dochovaných týdních účtů. Diplomantka se však věnuje i otázkám praktické organizace práce, najímání pracovních sil různých profesí i způsobu opracování kamene. Tato část zdánlivě s problematikou pokročilých detailů pražské katedrály přímo nesouvisí, je však důležitá pro pochopení způsobu práce a cesty možného přenosu nových poznatků a inovativních prvků.

V kapitole s názvem Matyáš z Arrasu se diplomantka snaží objasnit zdroje inspirace tohoto prvního stavitele katedrály sv. Víta, tedy stavby, na nichž se mohl podílet před svým příchodem do Prahy, a způsob, jak prestižní zakázku v Praze získal. Otázka, zda se tak stalo na základě osobního poznání některé jeho práce Karlem IV. nebo na základě doporučení, je

při naprostém nedostatku písemných pramenů k Matyášově osobě prakticky neřešitelná. Autoři, kteří se této problematice již dříve věnovali, se neshodují ani v tom, zda Matyáš byl činný na stavbě papežského paláce v Avignonu, odkud měl být Karlem IV. povolán do Prahy. Diplomantka správně zdůraznila význam některých staveb v Alsasku (kostel Saint-Florent v Niederhaslachu a kaple sv. Kateřiny při münsteru ve Štrasburku), na něž jako na možné inspirační zdroje upozornili autoři novějších prací.

Pro závěry diplomové práce má zásadní význam čtvrtá kapitola (Importy z Francie), přestože i v ní uvádí diplomantka často příklady uvedené v literatuře již dříve. Sleduje výskyt motivů (protínání klenebních žeber nebo profilací, prstencové hlavice, prostup pilířů pláštěm ochozových kaplí) na francouzských stavbách, jejich dataci a uvažuje, zda mohly sloužit jako inspirace Matyášovi z Arrasu.

Pro Petra Parlěře, jemuž je věnována následující kapitola, měly být podstatné vlivy z anglické katedrální architektury a znalost katedrály v Kolíně nad Rýnem. Inspirace kolínskou katedrálou je nepochybná, rozbor možností, jaký vztah měl stavitel k Anglii, vychází především z prací, jejichž autorem je P. Crossley a nevyznívá jednoznačně. Diplomantka nevyklučuje zprostředkovaný přenos přes Francii a Německo.

Prvkem, na něž je v diplomové práci soustředěna největší pozornost, je visutý svorník. Návrh východního (staršího) pole klenby sakristie svatovítské katedrály přisuzuje diplomantka jednoznačně Matyášovi z Arrasu, přičemž jako zdroj inspirace vylučuje Avignon a přiklání se ke kapli sv. Kateřiny ve Štrasburku a kostelu sv. Petra v Bacharach. Přejímá a potvrzuje teorii J. Vítovského a K. Benešové o tom, že huť vedená Matyášem nebo parlěrem (po Matyášově smrti) postavila celou východní polovinu sakristie, která pak byla z větší části ubourána a Petrem Parlěrem znovu postavena s použitím žeber rozebrané klenby. Tato varianta není sice jediná, je však možno ji považovat za reálnou. Nepřesnosti v sestavení dílů žeber, které vedly již Kamila Hilberta k přesvědčení o rozebrání a druhotném sestavení klenby východního pole, jsou ovšem patrné i v klenbě západní poloviny, která je v celém rozsahu dílem Petra Parlěře a nemohou být zapříčiněny užitím dříve zhotovených prvků.

Závěr přehledně shrnuje obsah celé práce. Diplomantka dospěla k přesvědčení, že návrhy a realizace Matyáše z Arrasu (jehož podíl na katedrále je často nedoceněn) měly zásadní význam pro podobu stavby a že některé z výrazných detailů navrhl on.

Diplomantka prokázala velmi dobrou znalost literatury k tématu, která je poměrně bohatá. Hledání inspiračních zdrojů bylo většinou založeno na analogiích a hypotézách již publikovaných; ty si však často vzájemně odporují. Anna Pavlíčková se v nich orientovala

dobře a její závěry působí přesvědčivě. Podle mého názoru splnila nároky kladené na diplomovou práci. Její práci doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikaci stupněm velmi dobře.

V Praze dne 14. května 2016

Ing. arch. Petr Chotěbor, CSc.